

Laták István

Kosztolányi „Édes Anná“-ja a szuboticei műkedvelők színpadán

Kosztolányi Dezső „Édes Anná“-ját néztük a napokban a szuboticei Népkör műkedvelőinek színpadán. A szokottnál ünnepélyesebb hangulatban foglaltunk helyet a nézőtéren. Mert mindig ünnep az, amikor költő szava szól a színpadról. Költőé, aki az élet meghökkentő mélységeibe bátran tekint, aki a való, húsvér embereket egyéni mivoltukban hazug szépítés nélkül mutatja be.

Az ünnep talán halványodik, ha a nem színpadra készített mű kissé megalkuvó színműrő kezén válik drámává, de az eredeti mondanivaló így is átlobog sokhelyt a megszükkült kereteken.

Lakatos László földolgozásában az „Édes Anna” vesztett regénybeli hitelességéből és súlyából. Könyvedebbé válása viszont közelebb hozta a mindennapi emberek világához. Így a szórakoztató műfajokhoz szokott műkedvelők is, fejlődő munkájukban komolyabb föladatot keresvén, több bátorsággal nyúlhattak a kiváló költő művéből származott színdarabhoz.

A korrajz meghalványult a színműben, s a dramatizáció valami heppien-des végződést is sejtett, mégis a Horthy-rendszer középosztályi környezetéből, az „úri házak” életének egy szakaszáról igazán nem hízogó képet nyújt.

Az eddigiekből már kitűnik, hogy mégsem könnyű dolog e dráma színrehozatala. Hogyan feleltek meg mégis műkedvelőink a föladatnak? Úgy, hogy a nagy munkához türelmes, tehetséges és alaposan képzett játékvezetőt nyertek meg: Virágh Mihályt, a Népszínház rendezőjét.

Virágh először is törölt néhány technikai nehézségeket okozó jelenetet a darabból. E jelenetekben s a darab még néhány más helyen mutatkozó, a színpadi átültetésből származó, kissé kabarézívu hangnemtől megszabadítottá a drámát, ezáltal stílusban egységesebb szöveget kapott. S a darab végén az úrfit szépítő kis jelenetet is jobbal cserélte föl.

Azután nehezebb dolog következett, a szereposztás. A Népkör műkedvelő-gárdájában ugyanis egy nagyszínházasdit mimelő gyakorlat uralkodik, hogy egyszerre több darab betanulásával foglalkoznak. Ez akadályozza a jobb erőök összevonását s így a valóban kiemelkedő vállalkozásokban is csak részben kapnak foglalkoztatást az érdemesebb munkára fogható műkedvelők. Ez történt ezúttal is.

Az adódó akadályokat, időbeli megrekedéseket legyőzve, mégis figyelemre méltó, a megszokott műkedvelői átlagon fölülemelkedő előadást hozott létre

Virágh rendező. Átgondolt, érdemes munkájával valamennyi színjátzó munkatársának segítséget nyújtott, hogy képességeihez mértén hozzájáruljon a bemutató sikeréhez.

Három szereplőt kell kiemelni, akik a rendező elgondolásának megvalósításához alakításaiikkal a legjobban hozzájárultak. Ezek a szereplők: Rajta Margit, Nemes Kethi és Horváth József.

Rajta Margit a címszerepben emberit és valóban megrázót nyújtott, különösen a darab második felében. Kár, hogy szinte egy síkban mozgott a darab kezdetétől a végéig. Mindjárt belépésekor magán viselte a tragédiát, pedig csak fokozatosan kellett ennek kialakulnia körülötte, orgánuma és beleélése sokoldalúbb játékot is biztosíthatott volna.

Nemes Kethi mint Édes Anna „nagyságája” nagyon jó volt az első fölvonásban. A cselédeket kiszekirozó, még barátságos gondoskodásával is sértő úrnő hí tolmácsolója volt. A második fölvonásban veszített jelenítő erejéből, a harmadikban aztán ismét megtalálta magát, de a darab elején nyújtott alakításához nem tudott teljesen fölemelkedni.

Horváth József természetes és közvetlen, melegen emberi volt rászabott szerepében. Talán a leghiánytalanabbul ő játszott ebben a darabban. Piciny jelenetében megnyerő jelenség volt Bedrossián Mária, Mojzes József csak közepszerűen oldotta meg nem könnyű föladatát az úrfi szerepében.

A megszokott műkedvelői színvonalon mozogtak: Bárányi Jenő, Szöllösi László, Deutsch Józsefné, Szalma Mihály és Krancpiller Anna. Még néhány szereplő szükségmegoldásban illeszkedett bele úgy-ahogy az együttesbe és így keletkezett a rendező elgondolásait megvalósítani.

Ezen az előadáson nem tolatkodott előtérbe egy erőszakos rendező mindenkit bábként mozgóató akarata, inkább a figyelmes játékvezető minden szót, minden mozdulatot mérlegelő, csöppet sem terhes gondoskodása érződött végig a ritmikusan egybehangolt játékmenet folyamán. És éppen ebben kereshetjük a magyarázatát annak, hogy eddig csak kisebb szerepekben próbálkozó szereplők sikerrel megállták a helyüket nagy szerepükben (ilyen volt például Rajta Margit), és egész kezdő műkedvelők sem „lógtak ki” a darabból, hanem együttesen hozzájárultak, hogy a kicsiny szinpad térségében is zökkenőmentesen bonyolódják a jónéhány képből álló dráma bemutatása.

A képek összevonásával, a cselekmény mindössze két díszlet keretébe helyezésével Virágh példát adott más műkedvelőcsoportoknak is az egyszerűsítő megoldásokra, hogy ne riadjanak vissza, ha azt olvassák, hogy egy színmű cselekménye több helyen és több képben játszódik.

A rendezői elgondolás alapján nagyon egyszerű, de megfelelő díszletek kivitelezését Égető József ügyesen végezte el.

A bemutatót figyelmes, de nem nagy számú közönség tekintette meg. Pedig ezzel az előadással a Népkör műkedvelőcsoportja ismét bebizonyította, hogy műkedvelőinek is érdemes komolyabb célokat maguk elé tűzni.